

- тельское право; семейное право; международное частное право» / Анастасия Владимировна Тюрина. – Казань, 2007. – 165 с.*
13. *Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18; № 19–20; № 21–22. – Ст.144.*
14. *Дутко А.О. Аналіз юридичної конструкції господарського договору / А.О. Дутко // Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України : зб. наук. пр. – Л. : ІРД НАН України, 2008. – № 6. – С. 227–235.*
15. *Гражданское право : учебник : в 3 т. – 4-е изд., перераб. и доп. / Е.Ю. Валявина, И.В. Елисеев [и др.] ; отв. ред. А.П. Сергеев, Ю.К. Толстой. – М. : ТК Велби ; Изд-во Проспект, 2005. – Т. 2. – 848 с.*

Токунова А. В. Договір факторингу: загальна характеристика

У статті надано загальну характеристику договору факторингу із формулюванням авторського визначення даного договору. Запропоновано розуміти під метою договору факторингу надання фактором гарантування фінансування клієнта.

Ключові слова: факторинг, договір факторингу, мета договору.

Токунова А. Договор факторинга: общая характеристика

В статье осуществлена общая характеристика договора факторинга с формулированием авторского определения данного договора. Предложено понимать под целью договора факторинга предоставление фактором гарантирования финансирования клиента.

Ключевые слова: факторинг, договор факторинга, цель договора.

Tokunova A.V. Factoring agreement: general characteristic

General characteristic of factoring agreement and author's definition of this contract were made in the article. Was made a suggestion to understand under the purpose of factoring agreement guaranteeing of client financing from factor to client.

Key words: factoring, factoring agreement, contract's purpose.

Устінський А.В.

ПОНЯТТЯ ГОТЕЛЬНОЇ ПОСЛУГИ: ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

УДК 347.44

Розвиток в Україні туризму та проведенням фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу сприяв інтенсивному розвитку і готельного бізнесу. Активно будуються та відкриваються нові готелі, мотелі тощо.

Незважаючи на це, готельна індустрія в Україні є недостатньо розвинутою, а якість надання готельних послуг залишається низькою. Причиною чого є не тільки економічні фактори, а й проблеми правового характеру.

В цьому аспекті актуальним є питання правового регулювання як туристичних послуг загалом так і готельних послуг зокрема.

Слід зазначити, що на даному етапі в українській правовій науковій літературі не проводилися комплексні дослідження та аналіз поняття готельних послуг. Здебільшого йому приділялася увага, як одній із складових туристичної послуги. Зокрема в дисертації Серьогіна О.Ю. «Правове регулювання міжнародних туристичних відносин» та Гудими М.М. «Предмет договору про надання туристичних послуг за законодавством України».

Натомість в Російській Федерації вивченню цієї правової категорії присвячено ряд досліджень, серед яких роботи Жмуліної Д.А. (Правовое регулирование деятельности по оказанию гостиничных услуг), Цалікової М.Б. (Правовое регулирование деятельности по оказанию гостиничных услуг»), Тихомирової А.В. (Оказание гостиничных услуг по российскому гражданскому праву).

Для правильного розуміння сутності готельної послуги і відповідно ефективного правового врегулювання відносин у сфері надання готельних послуг насамперед необхідно проаналізувати сучасний стан нормативного та доктринального розроблення вказаної правової категорії. Тому основною метою роботи є детальний аналіз існуючого законодавчого визначення поняття «готельна послуга», виявлення його недоліків, а також визначення основних ознак.

До недавнього часу зобов'язання із надання послуг не віділялись в окрему групу договорів. Цивільний кодекс 1963 року взагалі не оперував поняттям договір про надання послуг, хоча містив окремі види таких договорів, зокрема договір перевезення, схову та ін.

Цивільний кодекс України 2003 року виділив послуги як об'єкт цивільних прав (ст. 177 ЦК України). При цьому давши легальне визначення договору про надання послуг та закріпивши

загальні положення про такий договір (глава 63 ЦК України «Послуги. Загальні положення»).

В той же час, саме визначення поняття «послуги» на законодавчому рівні відсутнє.

Починаючи із 60-х років в цивілістичній науці почалася дискусія про сутність послуг, їх місце в нормативному регулюванні, проте доктринального поняття сформовано не було [3, с. 47].

В сучасній цивілістичній науці досі відсутній єдиний підхід до визначення поняття послуг.

Одні вчені (Ю. Калмиков, С. Ємельянчик, Д. Степанов та ін..) визначають сутність послуги через діяльність (дію). Інші (Е. Романова, С. Алексєєв, Н. Індюков, М. Кротова, О. Красавчиков) визначають послугу як результат діяльності або розкривають її сутність через результат діяльності. Ще інші (Т. Левшина, Ю. Романець) розглядають послугу як сукупність діяльності та результату. Також, сутність послуги визначається як діяльність, що не має уречевленого результату (О. Іоффе, Є. Шешенін) [4, с. 58-62]. Існують й інші підходи до визначення поняття послуги.

Слід відзначити, що кожен із підходів має свої недоліки, але в той же час всі вони в тій чи іншій мірі визначають сутність поняття послуги. Вважаємо, що найбільш чітко і правильно сутність послуги можна окреслити виходячи із їх ознак. З цього приводу в науковій літературі також точаться дискусії. Проте, на нашу думку до таких ознак слід віднести наступні: 1) послуга – це дія або діяльність, що має майнову цінність; 2) синхронність надання та отримання послуги (послуга споживається в процесі її надання) [6, с. 513]; 3) невіддільність процесу надання послуги від послугонадавача [5, с. 93; 7, с. 126]; 4) неможливість гарантувати досягнення результату [5, с. 93; 7, с. 126].

Найбільш влучним є визначення запропоноване В. Васильєвою про те, що послуга як правова категорія – це вид суспільного блага, за допомогою якого задовольняються потреби шляхом вчинення суб'єктом дій (здійснення діяльності), у корисних властивостях яких і полягає суб'єктивний інтерес особи [5, с. 95].

Безперечно визначення поняття готельної послуги має велике значення для розуміння правовідносин, що виникають у зв'язку з проживанням осіб в готелях та аналогічних засобах розміщення.

Поняття «готельна послуга» в сучасній науці розглядається насамперед як економічна та правова категорія. Воно включає елементи як однієї так і другої науки. При цьому, в економічній літературі поняттю «готельна послуга» приділено досить багато уваги. В той час як в теорії вітчизняного цивільного права воно практично не розроблялося. Економісти розглядають поняття готельної послуги досить широко і в залежності від того в якій області економічних знань воно використовується, дають йому різні тлумачення. Готельну послугу розглядають як короткострокову загальнодоступну оренду місць для ночівлі (М.Турковський); як організовану взаємодію гостя та персоналу готелю, що безперервно впливає на гостя протягом перебування в готелі (О.Кусков); як деякий мінімальний обсяг благ, який може бути предметом окремого замовлення (С. Ільєнкова); як результат діяльності готельної організації, спрямованої на задоволення відповідних потреб туриста (Л.Лукиянова, Т. Дорошенко, І. Мініч); як тимчасове проживання людей в умовах робочих відряджень, відпочинку та у інших випадках (Ж. Романович, С. Калачев, М. Бойцова та ін.) [8, с. 286-287].

Легальне визначення поняття готельної послуги було дано Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо розвитку та підготовки готельної інфраструктури до проведення в Україні фінальної частини чемпіонату Європи 2012 року з футболу», яким Закон України «Про туризм» доповнено визначенням готельна послуга – дії (операції) підприємства з розміщення споживача шляхом надання номера (місця) для тимчасового проживання в готелі, а також інша діяльність, пов'язана з розміщенням та тимчасовим проживанням. Готельна послуга складається з основних та додаткових послуг, що надаються споживачу відповідно до категорії готелю. Аналогічне визначення «готельної послуги» було закріплено в Правилах користування

готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг [9, 10].

Як бачимо, законодавець визначає готельну послугу через поняття «розміщення» та «тимчасове проживання». Спочатку визначаючи сутність одного через інше (розміщення трактується як надання номера для тимчасового проживання в готелі), а потім розділяючи їх (інша діяльність з розміщення та тимчасового проживання).

Фактично визначаючи поняття готельної послуги, Закон поділяє його на дві складові:

- дії (операції) підприємства з розміщення споживача шляхом надання номера (місця) для тимчасового проживання в готелі;
- інша діяльність пов'язана з розміщенням та тимчасовим проживанням.

Проте, на нашу думку, такий підхід до визначення поняття є невірним. Адже основою готельної послуги є не послуга з розміщення, а послуга з проживання споживача [11, с. 171].

Виходячи з буквального трактування поняття «розміщення», під ним розуміється не що інше як поселення в готелі. Однак, особа споживаючи готельну послугу задовольняє насамперед потребу у тимчасовому проживанні, в цьому полягає її споживча цінність.

Додатковим аргументом і підтвердження даного твердження, є те, що згідно ч. 1 ст. 29 ЦК України готель визначається місцем проживання фізичної особи.

Очевидно розробники такого законодавчого визначення виходили із економічної сутності поняття готельна послуга та з визначення цього поняття в міжнародному праві.

Міжнародною готельною конвенцією щодо укладання контрактів між власниками готелів з турагентами 1979р. та Міжнародними готельними правилами 1981р. використовується поняття договір на розміщення в готелі (contract for accommodation) [12, 13].

Термін «accommodation» у перекладі на українську має багато значень, серед яких крім буквального «розміщення» він використовується у значенні притулок, нічліг, розквартирування тощо.

Враховуючи викладене, можна прийти до висновку, що незважаючи на широке використання в міжнародному праві та економічній науці для визначення готельних послуг терміну «розміщення», з точки зору вітчизняної правової науки та тлумачення слів таке визначення готельної послуги через категорію «розміщення» є хибним і не відображає дійсної сутності готельної послуги.

На нашу думку, розміщення в готелі, тобто надання номера є початковим етапом споживання готельної послуги, адже з цього моменту споживач починає користуватися послугою.

Крім того, віднесення до готельних послуг іншої діяльності пов'язаної з розміщенням та тимчасовим проживанням, розмиває межі поняття готельних послуг. Так, до діяльності пов'язаної з тимчасовим проживанням, можна віднести діяльність ріелтора з пошуку житла для найму, хоча остання не має нічого спільного з готельними послугами.

Стаття 1 Закону України «Про туризм» також дає визначення поняття аналогічні засоби розміщення – це підприємства будь-якої організаційно-правової форми власності, що складаються з номерів і надають обмежені готельні послуги, включно із щоденним заправлінням ліжок, прибиранням кімнат та санвузлів.

Тобто, готельна послуга може полягати не тільки в наданні номера для тимчасового проживання в готелі, але й наданні номера для тимчасового проживання в аналогічному засобі розміщення.

Слід також відмітити, що в Постанові Кабінету Міністрів України від 13.03.2006р. №297 «Про затвердження Порядку надання послуг з тимчасового розміщення (проживання)» замість поняття «готельна послуга» вживається поняття «послуги з тимчасового розміщення (проживання)» [14]. В даному випадку підзаконний нормативно правовий акт не узгоджується із Законом, що на нашу думку є неприпустимим.

Зрозуміло, що послуги, в тому числі готельні, надається при наявності домовленості сторін, тобто наявності відповідного договору. Таким договором є договір на готельне обслуговування. Тобто, поняття «готельна послуга» ототожнюється із поняттям «готельне обслуговування».

Ототожнення цих понять також можна піддати критиці, адже питання співвідношення термінів «послуга» і «обслуговування» є неоднозначним, проте це не буде предметом дослідження в даній статті.

Відповідно до ст. 22 Закону України «Про туризм» за договором на готельне обслуговування одна сторона (готель або інший суб'єкт, що надає послуги з розміщення) зобов'язується за дорученням іншої сторони (проживаючого) надати послуги по тимчасовому проживанню (ночівлі) у спеціально обладнаному жилому приміщенні (номері), виконати або організувати виконання інших визначених договором на готельне обслуговування послуг, пов'язаних з тимчасовим проживанням, а проживаючий зобов'язується сплатити за ці послуги встановлену плату.

Тобто, законодавець з одного боку визначає стороною договору готель або інший суб'єкт, вказує, що вони надають послуги з «розміщення». В подальшому «сторона, яка надає послуги з розміщення» повинна надати послуги по тимчасовому проживанні, інші пов'язані з тимчасовим проживанням послуги.

Наведене є ще одним свідченням безсистемності у визначенні поняття «готельна послуга», наслідком чого безумовно є плутанина.

Також ми не можемо погодитися з позицією О. Серьогіна, який замінює поняття «готельна послуга» поняттям «послуги із розміщення». На його думку, за договором надання послуг розміщення, одна сторона (власник) на професійній основі за обумовлену плату надає іншій стороні (гостю), тимчасове розміщення та супутні підконтрольні йому послуги, а інша сторона приймає та зобов'язується сплатити встановлену плату, якщо інше не передбачено договором [15, с. 8].

Тому, підсумовуючи викладене, необхідним є усунення недоліків у визначенні «готельна послуга» та закріплення на законодавчому рівні більш досконалого визначення цього поняття.

Для визначення правової природи поняття «готельна послуга» слід виділити притаманні їй властивості. На нашу думку, готельні послуги мають наступні ознаки:

1) це вид суспільного блага, за допомогою якого задовольняється потреба особи у тимчасовому проживанні;

2) послугонадавачем може бути тільки готель чи аналогічний засіб розміщення;

3) відсутність матеріального результату. Отримання готельних послуг не приводить до отримання матеріального результату. Її корисні властивості виявляються у задоволенні таких потреб особи, як сон, відпочинок, тощо.

4) нездатність до зберігання. Готельна послуга споживається у місці її надання.

5) синхронність надання та отримання. Отримання готельної послуги починається з моменту поселення в готелі і закінчується у момент звільнення номера. При цьому укладення договору чи оплата готельної послуги не завжди свідчить про початок її споживання.

6) професійність. Послугонадавач повинен володіти відповідними професійними навиками;

7) оплатний характер;

8) диференційованість (мінливість) якості. Зважаючи на специфіку готельних послуг, їх якість залежить від таких суб'єктивних факторів, як: звички, вік, уявлення про сервіс та комфорт споживача; культурні традиції тощо. Тому в розумінні кожного конкретного споживача якість готельної послуги може оцінюватися по різному.

Як бачимо, питання визначення сутності поняття «готельна послуга» є досить актуальним, йому не приділяється достатня увага збоку науковців-цивілістів, а законодавче визначення є недосконалим і суперечливим. Тому наші подальші наукові пошуки будуть спрямовані на вдосконалення поняття «готельна послуга».

1. Цивільний кодекс Української РСР від 18 липня 1963 № 1540-06 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003р. №453-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
3. Санникова Л.В. Услуги в гражданском праве России. /Л.В. Санникова – М.: Волтерс Клувер, 2006. – 160с.
4. Резнікова В.В. Сутність категорії «послуга»: аналіз існуючих концепцій / В.В.Резнікова // Вісник господарського судочинства. – 2009. – №1. – С. 58-68.
5. Васильєва В.А. Цивільно-правове регулювання діяльності з надання посередницьких послуг. Монографія. – Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника, 2006. – 346 с.
6. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: У 2 т.: Том II / [За ред. О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Н. С. Кузнєцової, В. В. Луця]. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – [2-е вид.]. – 1088 с.
7. Телестакова А.А. Договір про надання послуг у сучасному цивільному праві України /А.А. Телестакова// Наше право. – 2012. – № 3. – С.125-128.
8. Ячменьова В. М. Згрупування готельних організацій за ознаками та визначення сутності поняття «готельні послуги» / В. М. Ячменьова, Л. А. Кальченко // Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку: [збірник наукових праць] / відповідальний редактор О. Є. Кузьмін. - Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. - С. 283-289. – (Вісник / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Національний університет «Львівська політехніка»; № 720)
9. Закон України «Про туризм» від 15 вересня 1995р. №324/95-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
10. Правила користування готелями й аналогічними засобами розміщення та надання готельних послуг, затверджені наказом Державної туристичної адміністрації України від 16 березня 2004 р. №19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>

11. Федорченко Н.В. Цивільно-правові проблеми надання готельних послуг / Н.В. Федорченко // *Часопис Київського університету права.* – 2010. – № 4. – С. 169-174.
12. Міжнародна готельна конвенція щодо укладання контрактів між власниками готелів з турагентами 1979р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
13. Международные гостиничные правила одобрены Советом Международной гостиничной ассоциации 2 ноября 1981 года [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU81319.html
14. Порядок надання послуг з тимчасового розміщення (проживання), затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 13.03.2006р. №297 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
15. Серьогін О.Ю. Правове регулювання міжнародних туристичних відносин: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право та цивільний процес; сімейне право міжнародне приватне право» / О.Ю. Серьогін – Київ., 2002. – 21 с.

Устінський А.В. Поняття готельної послуги: цивільно-правовий аспект

В статті проведено аналіз нормативного визначення поняття «готельна послуга», вказано на його недоліки. Визначено ознаки готельної послуги.

Ключові слова: послуга, готельна послуга, готель, розміщення, тимчасове проживання.

Устинский А.В. Понятие гостиничной услуги: гражданско-правовой аспект

В статье проведен анализ нормативного определения понятия «гостиничная услуга», указано на его недостатки и определены признаки гостиничной услуги.

Ключевые слова: услуга, гостиничная услуга, отель, размещение, временное проживание.

Ustinskyu A.V. The concept of hotel service: civil aspects.

This article analyzes the regulatory definition of «hotel service» concept showing its flaws. Have been determined the features of the hotel service.

Key words: service, hotel service, hotel, accommodation, temporary accommodation.